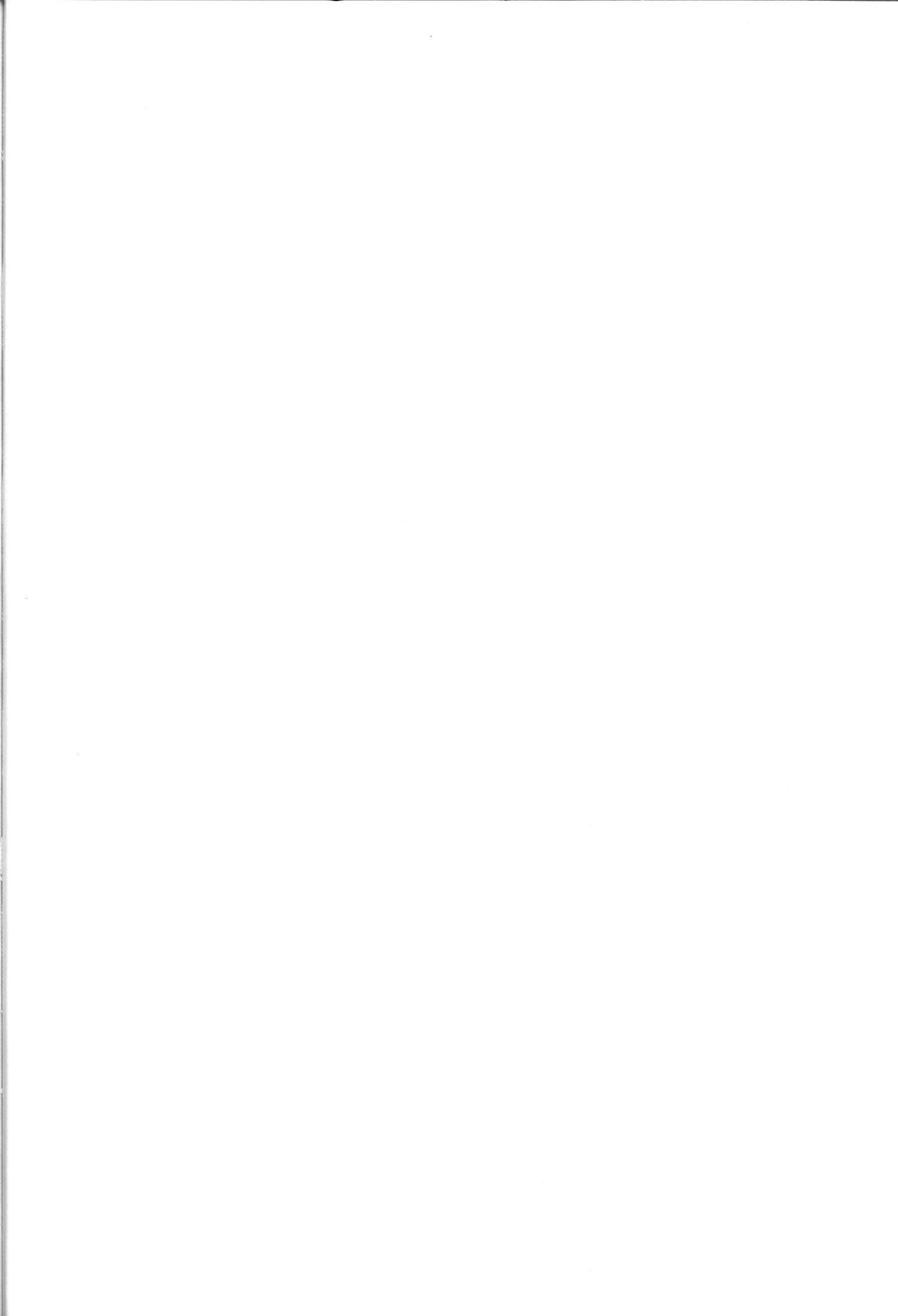

PALEOLIT MORAVY A SLEZSKA

JIŘÍ SVOBODA A KOL.

DOLNOVĚSTONICKÉ STUDIE, SVAZEK 16
THE DOLNÍ VĚSTONICE STUDIES, VOL. 16

PALEOLIT MORAVY A SLEZSKA

3. vydání

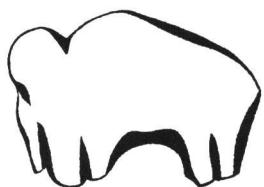
PALEOLITHIC OF MORAVIA AND SILESIA

3rd edition

DOLNOVĚSTONICKÉ STUDIE, SVAZEK 16 THE DOLNÍ VĚSTONICE STUDIES, VOL. 16

Redakce: Jiří A. Svoboda, Petra Hájková, Martin Novák

1. vydání této knihy recenzovali:
Prof. Dr. Miroslav Buchvaldek, DrSc.
Doc. Dr. Bohuslav Klíma, DrSc.

PALEOLIT MORAVY A SLEZSKA

3. vydání

PALEOLITHIC OF MORAVIA AND SILESIA

3rd edition

**Jiří Svoboda, Pavel Havlíček, Vojen Ložek,
Jaroslav Macoun, Rudolf Musil, Antonín Přichystal,
Helena Svobodová a Emanuel Vlček**

**The Dolní Věstonice Studies, Volume
16/2009**

Published by the Academy of Sciences of the
Czech Republic, Institute of Archaeology,
Královopolská 147, 612 00 Brno

- Department of Paleolithic and
Paleoethnology, 69129 Dolní Věstonice.

Printed by ARCH Brno

Dolnověstonické studie, svazek 16/2009

Vydal Archeologický ústav Akademie věd
České republiky, Královopolská 147, 612 00
Brno

- Středisko pro paleolit a paleoetnologii, 69129
Dolní Věstonice

Tisk ARCH Brno

**Titulní strana: Listovitý pěstní klín, Polanka
nad Odrou**

ISBN: 978-80-86023-90-8

Seznam autorů - List of contributors:

RNDr. Pavel Havlíček, CSc., Česká geologická služba, Praha

RNDr. Vojen Ložek, DrSc., Geologický ústav AV ČR, Praha

RNDr. Jaroslav Macoun, CSc.

Prof. RNDr. Rudolf Musil, DrSc., Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Brno

Prof. RNDr. Antonín Přichystal, CSc., Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Brno

Prof. PhDr. Jiří Svoboda, DrSc., Archeologický ústav AV ČR, Brno - Dolní Věstonice

PhDr. Helena Svobodová, CSc., Botanický ústav AV ČR, Průhonice u Prahy

Prof. MUDr. Emauel Vlček, DrSc.

X. STŘEDNÍ PALEOLIT	108
1. Počátek středního paleolitu. 1.1. Rozsah osídlení; 1.2. Stratigrafie a geochronologie; 1.3. Industrie počátku středního paleolitu	
2. Tauchien. 2.1. Rozsah osídlení; 2.2. Stratigrafie a geochronologie; 2.3. Industrie tauchienu	
3. Moustérien. 3.1. Rozsah osídlení; 3.2. Štramberská oblast; 3.3 Moravský kras; 3.4. Stratigrafie a geochronologie; 3.5. Industrie moustérienu	
4. Micoquien. 4.1. Rozsah osídlení; 4.2. Stratigrafie a geochronologie; 4.3. Industrie micoquienu	
5. Ekonomické a společenské aspekty. 5.1. Analýza sídlišť; 5.2. Analýza zdrojů; 5.3. Technologie; 5.4. Symbolické chování	
XI. STARŠÍ FÁZE MLADÉHO PALEOLITU	129
1. Bohuncien. 1.1. Rozsah osídlení; 1.2. Brněnská oblast; 1.3. Prostějovská oblast; 1.4. Mohelnická oblast	
1.5. Stratigrafie a geochronologie; 1.6. Industrie bohuncienu	
2. Szeletien. 2.1. Rozsah osídlení; 2.2. Krumlovský Les; 2.3. Boskovická brázda; 2.4. Brněnská oblast;	
2.5. Vyškovská oblast; 2.6. Prostějovská oblast; 2.7. Olomoucká oblast; 2.8. Opavská oblast; 2.9. Stratigrafie a geochronologie; 2.10. Industrie szeletienu	
3. Aurignacien. 3.1. Rozsah osídlení; 3.2. Brněnská oblast; 3.3 Krumlovský Les; 3.4. Prostějovská oblast;	
3.5. Kroměřížská oblast; 3.6. Uherskohradišťská oblast; 3.7. Kloboucká oblast; 3.8. Pavlova oblast;	
3.9. Holešovská oblast; 3.10 Oblast Moravské brány; 3.11. Olomoucká oblast; 3.12 Geochronologie a stratigrafie; 3.13. Industrie aurignacienu	
4. Další nálezy	
5. Ekonomické a společenské aspekty. 5.1. Analýza sídlišť; 5.2. Analýza zdrojů; 5.3. Technologie; 5.4. Symbolické chování	
XII. STŘEDNÍ FÁZE MLADÉHO PALEOLITU	175
1. Gravettien. 1.1. Rozsah osídlení; 1.2. Předmostí; 1.3. Ostravská oblast; 1.4. Pavlova oblast; 1.5. Podyjí;	
1.6. Uherskohradišťská oblast; 1.7. Holešovská a olomoucká oblast; 1.8. Brněnská oblast;	
1.9. Osídlení jeskyní; 1.10. Geochronologie a stratigrafie; 1.11. Industrie gravettienu	
2. Ekonomické a společenské aspekty. 2.1. Analýza sídlišť; 2.2. Analýza zdrojů; 2.3. Technologie; 2.4. Symbolické chování	
XIII. POZDNÍ FÁZE MLADÉHO PALEOLITU	213
1. Epigravettien. 1.1. Rozsah osídlení; 1.2. Geochronologie a stratigrafie; 1.3. Industrie epigravettienu	
2. Magdalénien. 2.1. Rozsah osídlení; 2.2. Jižní část Moravského krasu; 2.3. Střední část Moravského krasu; 2.4. Severní část Moravského krasu; 2.5. Další lokality; 2.6. Geochronologie a stratigrafie; 2.7. Industrie magdalénienu	
3. Ekonomické a společenské aspekty. 3.1. Analýza sídlišť; 3.2. Analýza zdrojů; 3.3. Technologie; 3.4. Symbolické chování	
XIV. POZDNÍ PALEOLIT	243
1. Tišnovien. 1.1. Rozsah osídlení; 1.2. Geochronologie a stratigrafie; 1.3. Industrie tišnovského typu	
2. Epimagdalénien. 2.1. Rozsah osídlení; 2.2. Stratigrafie a geochronologie; 2.3. Industrie epimagdalénienu	
3. Další industrie	
4. Ekonomické a společenské aspekty. 4.1. Analýza sídlišť; 4.2. Analýza zdrojů; 4.3. Technologie; 4.4. Symbolické chování	
XV. HLAVNÍ VÝVOJOVÉ TRENDY V PALEOLITU MORAVY A SLEZSKA	250
Soupis lokalit	253
Literatura	265
Addenda: Nové monografie k paleolitu Moravy a Slezska	298
The Paleolithic of Moravia and Silesia	299

ÚVOD K 3. VYDÁNÍ

Toto 3. vydání Paleolitu Moravy a Slezska nebylo oproti vydání z roku 2002 aktualizováno a protože výzkum se samozřejmě nezastavil, rád bych v úvodu zmínil některé nové výsledky.

Plynule pokračují terénní výzkumy. Pro chronologii počátku mladého paleolitu a jeho regionální kontext byly přínosné výzkumy v areálu Krumlovského lesa, tedy v doméně szeletienu (Vedrovice tam vystřídal Moravský Krumlov), a v brněnské kotlině, doméně bohuničienu (po Stránské skále nově Bohunice a Tvarožná). Další poznatky přinesly výzkumy klasických gravettských lokalit. V Předmostí se podařilo radiometricky datovat obě předpokládané sídelní vrstvy gravettienu a tuto nálezovou situaci trvale konzervovat v expozičním pavilonu. Nová data z Petřovic, získaná z mikrostratigrafie jediného komplexního ohniště, umožnila detailní výhled do chronologie mladého gravettienu. Nově objevená lokalita Pavlov VI, příklad malé leč ucelené sídelní jednotky pavlovienu, poskytla úlomky keramiky s otisky dermatoglyfů, textilních struktur a zřejmě i zvířecích chlupů. Sérii dalších materiálů a dat, aurignackých i gravettských, přináší regionální výzkum ve středním Pomoraví (po Jarošovu Napajedla, Spytihněv a Boršice). Doplňující radiokarbonová data upřenila také chronologii magdalénského osídlení v moravských jeskyních, zatímco vzorky odebrané přímo z jeskynních maleb (Býčí skála) naopak očekávané magdalénské stáří nepotvrdily. Tyto i mnohé další výsledky z terénu zveřejňuje každoročně Přehled výzkumů.

Interdisciplinární zpracování starších i běžících výzkumů vyústilo v několika materiálových monografiích, věnovaných lokalitám Pavlov I – Jihovýchod a Petřkovice (Svoboda, ed. 2005; 2008), regionu středního Pomoraví (Škrdla 2005) a moravskému gravettienu obecně (Oliva 2007). Shodou okolností se v uplynulém období dočkaly svého zpracování i klasické paleoantropologické soubory z moravského území, a to Mladeč (Teschler-Nicola, ed. 2006), Dolní Věstonice-Pavlov (Trinkaus a Svoboda, eds. 2006) a Předmostí (Velešínská a Brižek, eds. 2008). Všechny tři antropologicky koncipované knihy jsou vybaveny kapitolami o geografickém a archeologickém kontextu. Vyrovnaná dluhodobý dluh moravské paleoantropologie a netřeba dokládat, že jejich význam je celosvětový. A protože se tím výčet nových knih nevyčerpává, připojujeme na konci tohoto svazku bibliografická addenda registrující alespoň samostatné monografie (neboť počet studií, článků a dílčích kapitol s novými údaji by byl několikanásobně vyšší).

Potvrzuje se známá skutečnost, že ze všech disciplín zastoupených v tomto svazku se nejdynamičtěji vyvíjí paleoantropologie moderního člověka (kapitola VIII). V letech 2005 a 2006 došlo k objevům dětských skeletů, rituálně pohřbených na gravettské lokalitě Krems-Wachtberg v Dolním Rakousku. Také jižomoravské lokality poskytují novou sérii drobných a fragmentárních antropologických nálezů, také inventář lokality Dolní Věstonice II dosáhl pořadového čísla 64 a Pavlova I čísla 33. Naproti tomu náš projekt přímého radiokarbonového datování lidských fosílií mění stáří některých starších nálezů citovaných v kap. VIII na pozdní glaciál (Zlatý kůň) a holocén (Sv. Prokop, Svitávka).

Již v úvodu ke 2. vydání jsem konstatoval, že navzdory stálému přísnemu nových údajů se zatím základní vývojový rámec moravského paleolitu nezměnil (kapitola XV), a obdobně se mi to jeví ještě dnes. Do poněkud nového světla se dostaly taxonomické otázky trvale problematických období (tzv. „pomoravský aurignacien“, epiaurignacien, epigravettien). Skutečně přelomové změny do budoucna si však slibujeme především od perspektivních analytických metod (paleogenetika, výzkum migrací a sezónality...). A přirozeně, že jsou již nyní formulovány i některé obecnější hypotézy, například o fázovitém osídlování podunajské Evropy anatomicky moderním člověkem nebo o globálních klimatických a demografických impulsech, které mohly takové migrace stimulovat. Tyto hypotézy však budou jistě diskutovány na jiném fóru a neovlivní reálnou materiálovou databázi moravskoslezského paleolitu – což je a zůstává hlavní obsahová náplň této knihy.

